

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Quomodo perfectio exponatur illis verbis: Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo. Cap. xvij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

quàm ad Dei, nec delecteris in aliqua specie mundi, amplius quàm in Deo: Non in honoribus, non in auro, non in argento, non in possessionibus, aut vineis, non in animalibus, aut mancipiis, non in ornamentis, aut vestibus, non in filiis, aut parentibus, aut amicis; sed hæc omnia existimes tibi esse in Deo, vt præ his omnibus Deum ames.] Qui & exemplo castæ mulieris manifestat, virum suum præ omnibus diligentis, & sapienterem, fortiorerem, ac pulchriorem omnibus hominibus reputantis. Istud huius præcepti opus est, quod implens, amicus est Dei, & toto corde, & tota anima quodammodo diligit quatenus nihil amoris Dei, & diuinis iussis anteposit. At finis est ipsa perfectio, vt scilicet prout humana imbecillitas fert, Deum semper cogitemus, iugiter sitiamus, & frequentissimis amoris affectibus ei adhareamus; vt ex hoc amore omnia terrena contemnamus, nos ipsos, & omnia vitia vincamus, vniuersas virtutes habere curemus, & non solum propter Deum, quidquid debemus, sed quidquid superna gratia adiuti possumus, faciamus, & ad omnem sanctitatis gradum, quo caremus, nos magnis conatibus extendamus. Quam perfectionem Deus à nobis, vt finem, & scopum vitæ spiritualis exigit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis & ex omni virtute tua, & ex omni fortitudine tua.] Propter hanc assequendam mundum reliquimus, parentes, fratres, cognatos, & amicos abnegauimus, honores, diuitias, & voluptates contempnimus, & in vita religiosa positi gemimus, affligimur, & laboramus. Videndum est ergo quo pacto Dominus his sex dulcissimis verbis, & super omnes thesauros amplectendis, naturam nobis perfectionis aperit, & cumulatiuè exposuerit, vt eam magis cognitam, auidius inquiramus, feruentius postulemus, & libentius amplectamur.

*Quomodo perfectio exponatur illis verbis,
Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo.*

CAPVT XVII.

ANC non semel contemplati sumus inter sapientem insipientemque distantiam, quod hic multis verbis, & longis sermonum ambagibus, nihil consideratione dignum proponit, ille verò contra facta verborum serie magnas sententias comprehendit. Cuius discriminis causam assignare, non erit difficile. Quia enim insipiens rem explicandam non intelligit, opus habet longo verborum circuitu, cum vt suam insipientiam contegat, tum vt varias (quas fecit) de proposita re, & minus proprias conceptiones aperiat. At sapiens, qui rei naturam, & proprietates probe cognouit, prolixo sermones reicit, ne se ipsum iactare videatur, & vnicò, aut certà paucis verbis ad rem explicandam inuenit, & quasi ex ipsa natis, quod mente concepit, aptè distinctèque declarat. Neque istud sapientum & insipientum discrimen Salomon silentio præterit, imò manifestissima sententia proplauit, dicens: In multiloquio non deerit peccatum; qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.] Nam si prudentia sapientibus, & peccatum sapientissime stultis adscribitur, quid erit verborum moderationi prudentiam & multiloquio peccatum tribuere; nisi illam cordi sapientis, & hoc garrulis insipienti-

Abus assignare. Quòd si sapiens paucis verbis multa dicit, & quòd sapientior est, eò breui sermone plura complectitur, quid se ipsa sapientia à Patre genita, qui est Christus Redemptor noster, sentiendum est, nisi quòd vnicò verbo tanta perstringat, vt ea neque lingua carnis valeat exprimerè, neque mens creata, aut Angelica, aut humana cogitare? Ita sanè est: Nam his verbis breuissimis, ex toto corde, ex tota anima ex tota mente, ex omnibus viribus, ex omni virtute, ex omni fortitudine,] amplissima, & penè infinita perfectionis artem significat, imò (quòd amplius est, & præstantius) in qualibet istarum voce, omnè sanctitatem, ac perfectionem comprehendit. Quamobrem vnicuique istarum vocum illud optime competit: Verbum consummans & abbrevians in æquitate quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram.] Quid enim breuius hæc voce: Diliges ex toto corde; Diliges ex tota anima? Sed hæc vox executioni mandata, ó bone Deus, quanta, & quàm stupenda parat, quanta, & quàm mirabilia complectitur! Ipsa est, quæ consummat, hoc est, perficit humanam mentem, & in fastigium sanctitatis exollit. Ipsa est, quæ abbreviat, in vno charitatis præcepto, quæcumque scripta lex innumeris præceptis instituerat. Ipsa est, quæ abbreviat in æquitate: quoniam æquum erat & iustum, imò bonum erat indebitum, ac misericordie plenum, vt qui antea plurima esse mandata causabamur, quorum iugum nec nos, nec patres nostri portare potuimus,] omnibus in vnum mutatis, nullam excusationem haberemus. Ipsa denique est verbum breuiatum, quòd fecit Dominus super terram; omnia quæ perfectio docet, aut exigit, amando complet & perficit, & Dei, & proximi dilectione consummat. Merito ergo hoc verbum doctoris, imò & saluatoris nostri Iesu, Augustinus thesauro simul, & margaritæ comparauit: Quòd instar thesauri continet omnia perfectionis præcepta, & consilia, tamquam multas gemmas, & pretiosa monilia, & vasa ingentia, & magni metalli: & instar margaritæ in agro sancti Euangelij reconditæ, omnia alia mandata & vniuersa consilia, vnica charitatis lege concludit. Hanc nos margaritam inquiramus, tam pulchram, tam splendidam, tam pretiosam, quæ in altera libræ lance posita, omnia alia mandata, aut æquat, aut deprimat. Si pignus sumus ad perscrutandum omnium mandatorum thesaurum, saltem diuini amoris margaritam perscrutemur, in qua citra vllam, dubitationem omnia alia contenta reperiemus. Si multa verba, aut legere, aut considerare non possumus, at breue Christi verbum meditemur, quò dicit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, aut ex tota anima tua] & in eo omnem perfectionem spiritualis vitæ, omnè nostræ mentis puritatem delineatam, & comprehensam admirabimur.

E Ac primo, quoniam omnibus his vocibus, vel omne, vel totum adicitur: nã à nobis postulat Deus, vt ex toto corde, & non ex parte cordis, ex omni virtute, & non ex aliqua parte virtutis ipsum amemus; quid sit ex toto diligere, attentè videamus. Perfectò ex omni, aut ex toto diligere est omnem amorem nostrum in Deo summo bono collocare; nihil amare præter eum, à quo esse, vitam, & omne bonum accipimus, aut si aliquid aliud amamus, solù ea ratione, & ea mensura, & eo fine diligere, quò Deus ipse vult vt rem creatam amemus. Nam qui alicuius solius gratia alium diligit, non censetur extra illum quempiam amare, cui non propter se, sed propter primum ac præcipuum dilectum, amorem impertit. Ille itaque ex toto amat, qui non solum Deo contraria, sed etiam dissona prudenter abiicit, qui omnia sancti

Mat. 22.
Luc. 10.
Mar. 12.
Deut. 6.

Rom. 9.

Act. 15.

Aug. lib.
de discip.
christia.
c. 2. tit. 9.

Prov. 10.

Basil. in
Psal. 44.
in inscrip.

4. Reg.
17.

Osee 10.

Rom. 12.

amoris impedimenta remouet, qui nihil amoris, aut suis rebus, aut sibi reseruat, qui quantum potest ad amandum, & Deo placendum seipsum extendit. In quam sententiam ita scribit magnus Basilius. Non cuiusuis est ad charitatis vsque progredi posse, ac prouehi perfectionem, & eum quiuisse agnoscere, qui verè est dilectus, sed eius qui veterem hominem contaminatum concupiscentiis fallacibus, & subtilis exutus, nouum fuerit indutus, renouatum ad agnitionem secundum Creatoris imaginem. Quoniam qui pecuniam amat, & circa corruptiuam, ac deciduam corporis pulchritudinem stupore corrigitur, & presentem gloriam tanti ad eò æstimat, simul & potentia dilecti ad ea, quæ nihil minus conueniebat, insumpta est, is planè cæcutit ad istius verissimi dilecti contemplationem: Ideò dicitur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni mente tua. Hoc autem, quod ex omni dicit, diuisionem in alia nullam admittit. Quantum enim dilectionis in hæc inferiora insumpseris, tantum necesse est, ut ei adimas, quod totum est, ideòque pauci ex omnibus, amici Dei appellati sunt, quemadmodum scriptum est Mosen fuisse amicum.] Pauci, inquam, sunt, qui Dei amici perfecti appellantur, quoniam non ex toto diligunt, sed amorem suum diuidunt, & in multa vana, atque inutilia disperunt. Similes ex parte illis miseris Samaritanis, qui (ut in libro Regù legitur) cum Dominum colerent, Diis quoque suis seruibant, iuxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant Samariam. Ita isti, & Deo, & rebus mundanis obsequi student, & re vera, neque caducis rebus se totos tradunt, nec Deo, qui totum querit, & partem non admittit, fideliter seruiunt, & sic pigrorum, & infidelium seruorum pœnas incurrunt. Nâ scriptum est per Oseam: Diuisum est cor eorum, tunc interibunt.] Hoc ergo est Deum ex toto diligere, vniuersa affectu (si quis potest) sin minus affectu relinquere, & omnes cogitationes, omnes affectiones, ad æterna sustollere, & omnibus laboribus, ac obsequiis nostris, non aliud, quam Domini beneplacitum querere, secundum illud Pauli. Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens & perfecta.] Ille nâque non conformatur huic sæculo, qui sæculi inquinamenta non querit, ille reformatur in nouitate sensus sui, qui igne charitatis accensus, natiuam verustatem absumit, quo igne innouatus scit Dei voluntatem inuenire, & ea non desideris tantum, sed etiam actione præstare. Vnde sicut Apostoli dicuntur omnia reliquisse, quia nihil sæculi sibi retinuerunt, nec diuitias, nec honores, nec voluptates, nec sæculares affectiones, nec curas, nec cogitationes, sed omnia hæc constanti animo repudiant, ut caelestia, & æterna possiderent, sic illi dicuntur omnia creata relinquere, & ex toto Deum amore complecti, qui nihil amoris terreni reseruantes, diuino amore incitantur, diuino amore pascuntur, & omnia, siue quæ faciunt, siue quæ cupiunt, siue quæ cogitant, in augmentum charitatis intendunt. In hæc igitur voce solæ, ex toto, & ex omni, miro modo explicata perfectio est, quia totum, & omne, & perfectum idem sunt, & non est ab homine perfectius obsequium requirendum quam illud, quod omnia homini possibilia continet, & nihil excludit. Sed verba sequentia, cor, anima, & mens, & cætera quæ sequuntur, manifestius perfectionis naturam explicant.

Diliges (inquit perfectionis magister) Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo.] Amorem voluntatis, aut cordis, hoc est internum charitatis affectum, primo loco præcipit, & præcipiendo, suadet: quoniam

A in hoc natura & substantia charitatis, & perfectionis sita est, & ab eo (ut Thomas Aquinas ait) alia omnia perfectionis opera, quæ postea dicemus, tamquam riuus à fonte purissimo, tamquam splendor à luce, & verè tamquam effectus à causa promanant. Nam & bonus homo de bono thesauro suo profert bonam, & inania sunt opera (quod attinet ad gratiam & vitam beatam promerendam) si à voluntate charitatis vacua exoriantur, dicente Apostolo: si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.] Hunc autem interiorum amoris affectum in hac voce, ex corde, à Domino postulari, Bernardus docet his verbis. Mihi videtur (si alius competentior sensus in hac doctrina distinctione non occurrat) amor quidè cordis ad zelum quemdam pertinere affectionis, anima verò amor ad industriam, seu iudicium, rationis, virtutis autem dilectio ad animi posse referri constantiam, vel vigorem. Dilige ergo Dominum Deum tuum toto, & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilantia, & circumspectione; Dilige & tota virtute, ut nec mori pro eius amore pertimescas. Et Thomas Aquinas. Considerandum est (inquit) quod dilectio est actus voluntatis, quæ hic significatur per cor, atque ad eò præcipitur nobis, ut tota nostra intentio feratur in Deum, quod est, ex toto corde diligere. Consentit & sapiens Idiota in hunc ferè modum scribens. Toto corde te diligere, clementissime Domine Iesu Christe, immensitudo amoris est, non abduci blanditiis, non seduci fallaciis, non frangi iniuriis, sed integrè sic te diligere toto corde, ut ad nullius rei dilectionem cor magis inclinetur, quam ad te, nec delectetur in aliqua re magis, quam in te: minus enim te amat, qui aliquid tecum amat, quod non propter te amat; totum namque exigit, qui totum hominem fecisti; In hæc igitur sententia, ac maximi mandati parte, affectio voluntatis erga Deum præcipitur, sed qualis affectio: Certè talis; ut perfectio sit (nam tota petitur) & non nisi à perfectis viris habeatur. Amoris enim affectio voluntatis actio est, non solius, sed à gratia & diuino auxilio roborata. Effectus autem similes sunt causis suis & tamquam partes quidam, earum vim, & naturam imbibunt, quare amoris affectio similis admodum est ipsi, à qua procedit voluntati. Apperitus verò sensibilis, quo visibilia concupiscimus, in corde residens, si inordinatis affectibus exuatur, quædam est voluntatis imago: & cor apperitus domicilium, ipsius etiam figura perfecta, & representatio vna est; quare & ipsum cor, tum voluntatis, tum affectionis, siue amoris est imago perfectissima, ita ut ex eius notitia, qualis amor erga Deum habendus sit, ad hoc mandatum implendum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, sine vlla difficultate cognoscamus. Cõtemplemur ergo, quod & quale sit nostrum cor, ut ipsum iam à nobis cognitum, moneat nos, & doceat, quid sit Deum ex toto corde diligere.

D Mirabilia sunt, quæ de corde à Medicis dicuntur, imò & à nobis ipsis sentiuntur, & assiduè noscuntur experimentis, quæ omnia hic inferere prolixum, aliqua verò prælibare necessarium, ut ex amoris domicilio, & ex charitatis imagine, ipsius charitatis proprietates cognoscamus. Est enim humanum cor substantia solidum, & multiformibus villis mirabili firmitate compositum. Est complexione calidissimum, & aliquantulum siccum, atque ad eò leue, & sursum mobile, quod igneam naturam imitetur. Est figura pyramidale, cuius basis sursum, culpis deorum respicit, nisi cum vno ex propriis motibus dilatatur, quia tunc quasi in circuli modum distenditur. Est in-

D. Tho.
lib. de dilect.
Dei.
c. 19.
Mart. 11.

2. Cor. 13.

Bern. ser.
20. in
Cant.

D. Thom.
2. 2. q. 44.
art. 5.

Idiota li.
1. cõtem.
cap. 12.

terius concaquam, vt in duobus sinibus sanguinem purificet, & vitales spiritus elaboret, & tam illum, quam vitos in omnia membra, disperiat. Est situ præcipuum, cum in medio pectore sit, quin & in medio corpore, vt inde tamquam rex vniuersam membrorum reipublicam gubernet, & tamquam perennis fons in omnia membra, prout oportet sanguinem, & spiritus vitæ distribuat. Est operatione inquietus, quod semper non à seipso (si Aristoteli in hac re fides habenda est) sed à natura generante mouetur, & vt aliquid sibi, & aliis proficuum accipiat, dilatatur, vt autem nocua, aut sibi non necessaria expellat, statim sine vlla mora constringitur. Habet in basi os, vel aliquid instar ossis, quod ei firmitatem attribuit, & immobile manens motibus dilatationis, constrictionisque subseruit. Habet auriculas, dexteram quidem repositorium sanguinis, sinistra verò aeris, ex quibus cor, cum constrictionis motu sanguine, & aëre fuerit vacuatum, eadem sibi admodum necessaria dilatatione recipiat. Habet & tamquam magnus princeps propriam domum, id est, quamdam tunicam, velut cordis opetulum; in qua totum asseruat, & inclusum teneretur, eaque plena est cuiusdam humoris aquei, qui cordis calorem nimium, & siccitatem attemperet. Ac tandem cor ex philosophi sententia, omnium est membrorum præstantissimum, quod & eius locus, nam est in medio, & tamquam in centro animalis, & eius complexio calidissima, in qua ignem imitatur, & eius figura penè rotunda, & tandem ipsius ad vitam necessitas non obscure designant. Atque hæc pauca ex multis de cordis nostri natura dicta sufficiant.

Philosophemur nunc, & ex hac descriptione cordis qualitates charitas erga Deum, & perfectionis substantiam eliciamus. Etenim credendum est auctorem naturæ Deum, ita cor humanum effinxisse, non solum, vt vitæ naturali prodesset, sed etiam, vt nos sua mirabili natura ad amorem diuinum excitaret, & perfectionis vim, ac substantiam aperiret: Dicamus ergo eum charitatis præcepto cumulare satisfacere, & Deum ex toto corde diligere, qui dilectione sua propria cordis expresserit, & eius excellentiam, ac præstantiam obtinuerit. Nam si hæc omnia, quæ diximus, velut partes sunt cordis, non quæ corpoream ipsius substantiam componant, sed quæ perfectionem omnimodam debitam cordi constituent; liquet, quoniam ille non ex toto corde diligit, qui aliquam harum partium in amore non collocat, & eam non in sua charitate delineat. Totum nihil non continet, nihil extra relinquit, quare non diligere ex toto corde conuincitur, qui aliquid sui cordis, cum possit, sibi retinet, & omnem cordis conatum, omnem cordis curam, & sollicitudinem in charitatem non impendit, & Deo Creatori non tribuit. Vt igitur Deum nostrum ex toto corde diligamus, cor soliditatem substantiæ suæ amori communicet; ita scilicet, vt amor, & charitas nostra erga Deum solida sit, quæ nulli tentationi cedat, nulli tribulationi se subdat, nullis deliciis, ac voluptatibus dissoluatur, numquam in vana & terrena peressuat, sed semper integra, & semper constans, semper firma perseueret. Nam vt Gregorius ait) qui per illicita desideria diffusus, profectò Deum non amat, quia ei in sua voluntate contradicit. Hanc soliditatem charitatis ille habebat, qui dicebat: Scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Ad hoc enim legem sui factoris scrutabatur non tantum vt sciret, sed vt ad eius se custodiam afficeret, & ex affectu ad opus transiret, & vitæ eam actione completeret. Hic profectò internus amoris affectus solidus est, qui minimè dulcedine &

A suauitate contentus, magna facienda in Dei obsequiū statuit, difficilia quærit, ardua, & sublimia opera virtutis aggreditur, & mentem ad faciendū & patiendum mirabili ratione consolidat, & in puritatis amore confirmat. Charitas etiam nostra sic calida, siue ignea, qua Dominus, o anima (vt est apud Isaiam) excoquit ad purum scoriā tuam, & auferit omnem stannum tuum, vt deinceps voceris ciuitas iusti, vrbs fidelis. Sit inquam calida, id est, ardens & feruida, quæ semper spirituali quodam feruore huc, illucque moueatur, & numquam præteritis laboribus, aut obsequiis fatiatur. Nam quæ primos labores iuuentutis respiciens, aut elapsos famulatus aduertens in arripiti propositi vigore lassescit, & curam augendi merita, & currendi derelinquit, & tamquam aqua stagninnoxia quadam tepiditate quiescit, non ardet caliditate feruoris, sed friget socordia, atque ignauia qualitate. Talis erat illius Episcopi charitas amaro verbo comminationis increpiti, cui dictum est: Sed habeo aduersum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Neque enim satis est viro perfecto primam adolescentiæ aut iuuentutis charitatem seruare, sed opus est iugiter noui eam laboris incrementis augere. Nam si semper filius & seruus est, semper amet patrem suū, & seruiat Domino suo necesse est. At Pauli charitas erat instar cordis feruens, cuius post innumeros pro Christo exanthlatos labores, hoc est suæ perfectionis elogium: Vnum autem quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea verò, quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis in Christo Iesu. Ille præteritorum meritorum oblitus, noua semper & maiora quærebat, donec sanctitatis gradum sibi destinatum acciperet, & ad præmium suis laboribus, ex æternitate præparatum perueniret. Id quod sanctorum viatorum proprium est, qui sapientes cum sint, probè sciunt turpissimum esse in media via sedere, more puerorum, & non ad vitæ terminum properare. Vnde egregiè Chrysostomus. Obluiscenda (inquit rectè facta, & à tergo relinquenda sunt. Etenim & qui currit, non reputat, quantum spatij confecerit, sed quantum adhuc desit. Et nos non quantum virtutis impleuerimus, reputemus, sed quantum adhuc supersit. Quid enim nos iuuerit, quod confectum est, si quod deest, adiectum non fuerit. Tunc ergo charitas nostra ardens est, cum in curua senectute, imò & in ipso migrationis momento non quiescit, sed ad maiora desideria procedit.

Sit quoque charitatis figura quasi pinea, quæ latitudinem sursum habeat, cuspidē deorsum retineat. Quod tunc profectò habet, cum ad caelestia capienda omnibus suis conatibus se dilatat, & ad terrena admitenda, se quantum potest, angustat. Sicut enim amatores sæculi, quantum possunt, honoribus, & diuitiis crescunt, & se ad capienda mundana distendunt; & etiam quantum possunt, se tributis, & aliis oneribus eximunt, & seruitute liberant: ita amatores Dei, qui sola caelestia honorabilia, & concupiscibilia reputant; & terrena, vt onera importabilia respiciunt; illa magnis sollicitudinibus promouere, & ista, aut fugere, aut saltem circumcidere, & moderari curant, Dei conspectui, & Angelorum, ac Sanctorum choris frequenter imò iugiter se præsentant, & ab hominum oculis se libenter abscondunt: cognitionem veritatis, & affectus charitatis, cibos scilicet mentis, sine vlla mensura capiunt, & corporis alimenta, vix vt necessitati sufficiant, non sine molestia, & dolore suscipiunt: Virtutum opera, & sanctitatis actiones, diuitias numquam perituras, maximo nullo se quantur, & possessiones terrenas, aut omnino reiciunt,

Isaia 2.

Apo. 2.

Philip. 3.

Chrysost. 12. ad Philip.

Greg. h. 30. in Evang.

Psal. 118.

Leo ser. 1. qua. drag. c. 2.

Athanas. in vita Antonij.

Colof. 3.

Pfal. 9.

Bern. ser. 74. in Cant.

aut velut stercora vilia contemnunt. Isti iuxta Saluatoris præceptum, perfectè renuntiant omnibus, quæ possident, vt ipsius efficiantur discipuli; seipfos abnegant, id est, omnium creaturarum amorem depouunt, vt Christum sequantur, & imitentur. Ab omnibus rebus terrenis resiliunt, vt in hac valle lachrymarum positi beatitudinem illi non repugnantem assequantur. Nam vt inquit Leo Papa) beata mens, quæ peregrinationis suæ, tempora, calta sobrietate tranicurrunt, & in iis, per quæ necesse est eam ambulare, non remanet, vt hospita magis, quàm domina terrenorum nec affectibus sit innixa humanis, nec promissionibus desit diuinis.] Sunt perfecti vasa pretiosa superius lata, & inferius angusta, vt superna facile capiant, & inferna paulatim, circumspicèdè & difficulter accipiant. Quæ sanè aliquando ita desideris liquoris caelestis dilatantur, vt penè cuspidem amittentia, se in circulum vertant, & (quod proprium perfecti circuli esse Mathematici constanter docent) solo puncto, hoc est, præcepti naturalis necessitate, terræ planitiem, ac rerum terrenarum vilitatem attingant. Quod Magnus Antonius est frequenter experius, cuius gesta Beatus Athanasius atroxens, in hunc modum scribit. Cùmque eum, siue cibi, siue somnum indulgere corpufculo, aut alias natura necessitates cogeret humana cõditio, miro afficiebatur pudore, quod tantam animæ libertatè, modici carnis termini coercerent.] Hic non erat lapis in quadrum delatus, terræque defixus, sed circulus igneus, ad tempus vix terram attingens, vt naturales necessitates pro Deo patienter sustinens, destinatam sibi mensuram meritorum acquireret, quibus instructus ad sedes caelestes conuolaret. Sit deinde charitas imitar cordis sinuosa, quam nulla dona expleant, nullus gradus virtutis saturer, nulla puritas adepta repleat; sed semper quantumuis acquisierit, ac si esset vacua, ad maiorem sanctitatem aspiret. In his amoris sinibus, numquam laborum & bonorum operum desiderio repletis, alimenta, & instrumenta vitæ generantur, quæ membra spiritualis hominis viuificant, atque sustentent. Nam si membra hominis carnalis sunt vitia, secundum illud Pauli: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam:] spiritualis hominis membra virtutes sunt, quæ sibi inuicem connexa ac colligata spirituales virum faciunt, etusque viuendi rationem constituunt. Hæc autem membra, quoniam alto, nisi ardentibus desideris reficiuntur, quorum est ipsa membra ad opus virtutis impellere, ad difficultates superandas roborare, & efficacia auxilia ad bene agendum ex Domini largitate percipere: Denique desiderium pauperum exaudiuit Dominus, preparationem, hoc est, affectum, ac postulationem eorum audiuit auris tua.] Et egregiè Bernardus dixit; sponsum aut absentem, aut abeuntem, desideriorum vocibus reuocari: Ira (inquit) reuocatur. Verbum, & reuocatur desiderio, anima; sed eius animæ, cui semel indulerit suauitatem sui. Numquid non desiderium, vox; Et valida, Denique desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Verbo igitur abeunte, vna interim, & continua animæ vox, continuum desiderium eius tamquam vnum, continuumque reuertere, donec veniat.] Auida ergo desideria virtutis sunt quasi elaboratus sanguis, & quasi vitales spiritus in receptaculis cordis generati, id est, in sinibus charitatis, quibus virtutum membris & vita ad operandum, & resectio ad perseuerandum tribuitur.

Sit præterea charitas loco & situ præcipua, & in

A medio vniuersarum virtutum residens, omnes tamquam pedissequas ad sua ministeria imitat; omnibus imperet, omnes in suis actionibus dirigat. Ipsi tamquam cordi, aut tamquam fini, & principio omnis boni nostræ cogitationes obtemperent, affectus famulentur, operationes seruiant, & quod vel latè vnguem à Dei amore discedit, noxium, ac iniquum repuretur. Quam charitatis affectionem sub ipso cordis nomine Salomon his verbis expressit: Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit.] Considera namque duas tibi vitas inesse corporalem alteram, alteram spirituale: & sicut illa omnino à cordè carnali, ita hæc à corde spirituali, hoc est, à Dei amore & charitate dependet. Quare sicut omni custodia, scilicet summa cura, & diligentia protegis & defendis cor carnis, vt vitam naturalem conserues eius; incolmitatem reliquis membris anteponis: ita maxima sollicitudine saluti spiritualis cordis, hoc est, charitatis inuigila quæ bonis omnibus præferas, quia ex ipsa tamquam ex fonte vita mentis promanat. Quoniam, qui non diligit, manet in morte] inquit Ioannes Apollolus, ac si dixisset, qui caret vita, morti subiaceat, necesse est. Charitas enim est vita, quæ non tantum animæ nostræ vitales actus impertit, verum etiam aliis virtutibus, tanquam hominis spiritualis membris, vitæ fructum, hoc est meritum æternitatis suppeditat. In quam sententiam Leo Papa: Quamuis magnam sit (inquit) habere rectam fidem, sanamque doctrinam, & multa laude digna sit circumcisio gula, lenitas mansuetudinis, puritas castitatis; nudæ sunt tamen omnes sine charitate virtutes, nec potest dici in qualibet excellentia fructuosum, quod non dilectionis partus ediderit.] Si ergo vita semper apud nos præcipuum locum obtinet, & pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua] charitati vitæ scilicet non corporis, quod in cineres aliquando vertetur, sed animæ; quæ in æternum perdurabit: præcipuum locum concedamus, & velut cor animæ custodiamus, à qua tamquam à regina prudentissima, ac benignissima omnium virtutum splendor, meritumque procedit. Ad hæc; sit charitas leniter inquieta, ita vt numquam perniciofa otiositate quiescat, sed continuo à suo generate, id est, ab auctore gratiæ nouis gratiæ auxiliis moueatur, & ad vniuersa impedimenta perfectionis abiicienda & ad complectenda omnia præsidia sanctitatis incitetur. Egregiè namque dixit Idiota, Labor non fatigat amorem, tormentum amorem non superat, amor quiete sit inquietior. Quiescit afflictio, quiescit tentatio, sed dilectio quiescere nescit, requies enim est eius inquietudo.] Si ergo charitas est velut cor, vt omnia peccata vitæ, & morbos prauarum affectionum pellat, & cuncta creata à se procul abiiciat, seipsam sine illa cessatione constringat, & vt feruorem spiritus attrahat, & diuitias honorum operum, ac thesauros puritatis accipiat, vsquequaque se dilatet: sic enim nequaquam motu cordis carebit, sine quo motu cor subsistere, aut in vita perseuerare non potest. Re vera Laurentius Iustinianus ita naturam charitatis explanat, vt numquam eam, vel à Deo ipsius charitatis auctore, vel ab hoc duplici motu compressionis, quo expellit mala, & dilatationis, quo inquit bona, secernat. Eius verba sunt. De ipsa charitate hoc sentiendum est, quod sit recta voluntas ab omnibus terrenis, ac præsentibus prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter, & vnita, igne quodam sancti spiritus, à quo est, & ad quem refertur incensa, inquinamenti omnis extranea, corruptionis, nescia, nullo vitio mutabilitatis obnoxia, super omnia, quæ carnaliter diliguntur excelsa; affectionum omnium potissima

Pror. 4.

1. Iom. 3.

Leo ser. 10. qua. drag.

Iob. 2.

Idiota.

Laur. Iob. in li. 2. de vita tractatu de charis. c. 13.

suma, diuina contemplationis auida: in omnibus semper iniuncta. Summa actionum bonarum, salus morum, finis caelestium praeceptorum, mors criminum, virtus pugnantium, palma victorum, sanctatum mentium arma, causa meritum bonorum, praemium perfectorum, sine qua nullus Deo placuit, cum qua (si inquam, illa perseveret) nullus unquam grauius peccare potuit, fructuosa in poenitentibus, lata in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, victoriosa in martyribus, operosa omnino in omnibus fidelibus, ex qua quidquid est boni operis vivit. Quam igitur suo generatori proxima est, quae inseparabiliter Spiritui sancto coniungitur. Quam minime oriosa, quae tanta ministeria prudenter aggreditur? Quam timida mali, quae omnibus criminibus, imò & defectibus, quantum potest bellum indicit? Quam denique boni auida, quae omnium virtutum summam, omnium bonorum operum merita comprehendit. Verè animae cor, quod semper inquietum erit, donec ad finem suum (qui complexus Dei est) laetè, faultèque perueniat.

Postremo reliqua quae diximus cordis propria etiam perfecta charitati inesse debent, ut scilicet os aliquid, id est fortitudinem habeat, qua tentationibus resistat, & haud quaquam tribulationibus & afflictionibus cedat; auribus decoretur, nempe prudentia duplici, cuius adiumento tunc Ecclesiae & Praelatis se subiiciat, tum bona desideria ab his quae bona non sunt & sub praetextu boni occurrunt, sollicita discussione discernat: nec dono suauitatis careat, qua nihil nisi Deus illi dulcescat. Si enim fortis non est, occurrente quavis contradictione à caepa fidelitate deficiet: si prudens non est, in suo sensu nimis abundans, aduersarij tendiculis facile decipietur: & si saltem aliquando non fuerit nonnulla dulcedine, ac suauitate munita, forte deliciis creaturarum, & carnis illecebris inescabitur. Nec ineptè pellicula cordis, qua in modum vas, aut tegumentum circumdatur, hanc amoris suauitatem comparauimus; tum ex eo, quia non ad substantiam amoris pertinet, sed extrinsecus adiacet, sine qua sapissimè magnus & perfectus Dei amor inuenitur: tum etiam quia ista amori adiecta suauitas, velut domus quaedam, aut secretum conclaue firmis seris oclulum nos continet, ne in res creatas effluamus, aut eorum illecebris capiamur. Hanc tria perfecti amoris insignia, licet ordine commutato, non erit molestum Bernardi dulcissimis verbis audire. Disce, o Christiane, (inquit) à Christo, quemadmodum diligas Christum. Disce amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti: prudenter, ne decepti: fortiter, ne oppressi ab amore Domini auertamur. Ne mundi gloria, seu carnis voluptatibus abducatur, dulcescat tibi praesentia sapientia Christus. Ne seducaris spiritu mendacij, & erroris, luceat tibi veritas Christus. Ne aduersitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei Christus. Zelum tuum inflamet charitas, informet scientia, firmet constantia, sit feruidus, sit circumspectus, sit inuictus. Nec teporem habeat; nec careat discretione, nec timidus sit. Charitas ergo affectus verè his proprietatibus exornata, non in solo affectu se continebit, sed ad effectum, & opus procedit, quae humani cordis gerens imaginem, nomine amoris ex toto corde digna censetur. Et haec proculdubio est ipsissima vita spiritualis perfectio. Perfectus enim est, qui numquam cor suum in vana, & terrena diffundit; qui semper, quantumcumque spiritu creuerit, maiora, & altiora desiderat; qui vix terrena, & pro sola necessitudine carnis admittit; qui numquam donis, & meritis faciat, qui ad nihil amplius quam

A ad Dei amorem, & charitatem afficitur; qui omnia mala respuit, & quaecumque bona, & iusta, & sancta complectitur; & quem amoris suauitas mulcet, lux docet, & robur sine ulla intermissione in officio tenet. Arque adeò Dominus dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo; hac oratione breuissima ingentes diuitias sanctitatis nobis proposuit, & latissimam perfectionis doctrinam explicauit.

Domine Deus meus, & Deus cordis mei, qui in corde meo haec verba intonare non cessas: Praebe fili mi cor tuum mihi] quibus amorem cordis efflagitas, & ad dilectionem ex toto corde meam voluntatem inflamas; da obsecro cordi meo perfectum cordis amorem, quem praeceptis, consiliis, beneficiis, suasionibus, promissis, & comminationibus postulare dignatus es; quia nemo tibi reddere aliquid poterit, nisi tu prius idem illi benignè concesseris, & longa manu donaueris. Amorem totius cordis à me postulas, dicens, Dilige me ex toto corde tuo; & ego quidem amorem totius mei cordis, si tu prius dederis, tibi restituo. Da igitur Domine per infinitam bonitatem tuam, ut te toto corde diligam, ut scilicet beneplacitum tuum, & amorem tuum omnibus donis ac charismatibus praeferam, & numquam ad diligenda creata, aut contra te, aut supra te, aut praeter te, noxia praesumptione perfluum. Da Domine Creator meus, ut amor meus solidus, erga te sit, qui nullis tentationibus, aut perturbationibus cedat; ardens sit, qui semper altiora, & sublimiora petat; laetus supra, & infra acutus sit, qui caelestia capiat, & terrena, non sine sensu doloris admittat, si nuosus sit, qui nullatenus se acceptis bonis, aut charismatibus expleat; inquietus sit; qui nouos semper profectus antiquis adiciat. Fortis sit, qui contradictionibus minime superetur: prudens sit, qui nequaquam dolis inimici fallatur: Dulcis, & suauis sit, qui numquam creaturarum delicijs inescetur. Da inquam, o pater amatissime, hunc totius cordis amorem, quo te toto corde diligam, toto corde complectar, toto corde suscipiam, ut totum cor meum suam puritatem (qui tu es) & suam perfectionem, ad quam est vocatus, acquirat.

Quomodo perfectio exponatur illis
verbis Diliges Dominum Deum
tuum ex tota anima tua.

CAPVT XVIII.

I perfectionis natura congruenter charitate totius cordis exprimitur, non minus aptè, atque distinctè charitate totius animae declaratur. Quare Dominus, qui multis, ac variis modis; voluit rem tam necessariam, id est, perfectionem, ac sanctitatem explicare, protinus addit: Diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua] quae dilectio manifestè totius vitae spiritualis perfectionem continet, & scopum in quem tendimus, ac totius virtutis suam comprehendat. De qua re, nemo sanè dubitabit, qui vim & notionem huius vocis, anima, quae sapissimè in sacris literis usurpatur, attentè perspexerit. Anima enim, aut vitam significat, aut corporis formam ea solum ratione, qua corpus ipsum fouet, & vegetat, vnde Ruben studens castissimum Ioseph à nece liberare, ad alios fratres ita

loquebatur:

Bern. ser.
20. in
Cant.

Prou. 23.

Matt. 22.